

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Білостоцький технологічний університет (Польща)

Університет прикладних наук (Литва)

Відземський університет прикладних наук (Латвія)

Університет «Aurel Vlaicu» в м. Арад (Румунія)

Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Луцький національний технічний університет

Одеський національний економічний університет

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали VII Міжнародної науково-практичної
конференції**

27 листопада 2025 р.

Полтава
2025

ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕКООРІЄНТОВАНОГО БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ

Сучасні умови функціонування національної економіки України характеризуються високою турбулентністю, спричиненою масштабними воєнними викликами. У таких обставинах бізнес-сектор виступає ключовим елементом економічної системи, здатним генерувати додану вартість, підтримувати зайнятість та забезпечувати відтворювальні процеси навіть в умовах підвищених ризиків. Проте ефективність його функціонування безпосередньо залежить від рівня стійкості інституційного простору, у межах якого здійснюється підприємницька діяльність. Формування безпекоорієнтованого бізнес-середовища стає стратегічним пріоритетом державної політики, оскільки передбачає створення такого комплексу регуляторних, організаційних і фінансово-економічних механізмів, що мінімізують вплив загроз, сприяють адаптації підприємств до екстремальних умов та підвищують їх здатність до відновлення. Зростання інтенсивності кіберзагроз, руйнування виробничої інфраструктури, порушення логістичних і фінансових зв'язків, а також подальше розширення спектра операційних ризиків зумовлюють необхідність наукового переосмислення підходів до забезпечення економічної безпеки бізнесу.

Формування безпекоорієнтованого бізнес-середовища в умовах воєнних викликів потребує цілісного системного підходу, що поєднує інструменти державного регулювання, корпоративного управління ризиками та стратегічного планування. Економічна безпека підприємств і держави формується як результат взаємодії інституційних, фінансових, інфраструктурних і технологічних факторів, тому для її забезпечення в умовах війни необхідні адаптивні моделі управління розвитком бізнес-сектора. В першу чергу, воєнний стан актуалізує проблему інституційної нестабільності та підвищення транзакційних витрат бізнесу. Саме якість інституційного середовища визначає здатність підприємств протидіяти зовнішнім і внутрішнім загрозам. У цьому контексті важливими є спрощення адміністративних процедур, прозорість регуляторних вимог, стабільність фіскальної політики та передбачуваність державних рішень [1, 2]. Воєнні виклики показали, що дерегуляція в окремих секторах, цифровізація державних сервісів (зокрема, «Дія») та прискорене впровадження електронних процедур управління сприяють зменшенню бюрократичних ризиків та підвищенню ефективності підприємницьких операцій [3].

Ключовим аспектом формування безпекоорієнтованого бізнес-середовища є розвиток системи управління ризиками та загрозами. Згідно з підходами міжнародних стандартів ISO 31000 [4] та COSO ERM [5], ефективний ризик-менеджмент має включати ідентифікацію, оцінювання та моніторинг ризиків з урахуванням воєнних, кібернетичних, логістичних і фінансових факторів. Аналітичні звіти свідчать, що війна призвела до суттєвого зростання операційних ризиків: порушення ланцюгів постачання, зменшення доступу до капіталу, релокація підприємств, загроза фізичного знищення виробничих потужностей. Отже, підприємства потребують впровадження багаторівневих моделей захисту, у тому числі цифрової безпеки, резервування логістичних маршрутів, диверсифікації постачальників та використання прогнозних моделей для оцінювання шоків.

Безпекоорієнтоване бізнес-середовище передбачає розвиток партнерства держави та бізнесу в умовах воєнних викликів. Ефективність забезпечення стійкості економіки

формується через інститути публічно-приватної взаємодії [6, 7]. В Україні така взаємодія проявляється у програмах релокації підприємств, підтримки МСП, податкових пільг для релокованого бізнесу [8], грантових програмах для критично важливих виробництв, а також у розвитку локалізованих кластерів, спрямованих на відновлення промислових ланцюгів.

Важливим компонентом безпекоорієнтованого середовища є цифровізація як інструмент стабілізації та розвитку бізнесу. Сучасні дослідження підтверджують, що цифрові технології суттєво підвищують адаптивність підприємств до нестабільних умов, скорочують транзакційні витрати й створюють умови для більш ефективного управління ресурсами. В умовах війни цифрова трансформація українських підприємств стала одним із ключових чинників їх виживання: онлайн-логістика, електронні фінансові сервіси, кіберзахист, аналітика великих даних та інструменти прогнозування дозволяють підтримувати операційну безперервність.

Формування безпекоорієнтованого бізнес-середовища передбачає активізацію інвестицій у стійкість підприємств. Світовий досвід свідчить, що в умовах високої турбулентності успішно функціонують ті компанії, які створюють власні внутрішні комплекси економічної безпеки: від фінансових буферів до програм управління персоналом, спрямованих на збереження кадрового потенціалу та розвиток компетентностей. З української практики можна зауважити, що підприємства, які здійснюють диверсифікацію ринків, впроваджують стратегічне планування та використовують системи раннього виявлення ризиків, демонструють вищий рівень стійкості до воєнних шоків.

Таким чином, в сучасних умовах актуалізується потреба розроблення концептуальних та прикладних засад формування безпекоорієнтованого бізнес-середовища, здатного забезпечити не лише захист економічних інтересів суб'єктів господарювання, а й зміцнення національної економічної безпеки в цілому. Такий підхід передбачає суттєве посилення ролі державних інститутів, удосконалення інструментів ризик-менеджменту, інтеграцію цифрових рішень та формування умов для відновлення і розвитку підприємницької активності в умовах воєнного стану.

Література

1. Ситник Н., Половко Д. Фінансова безпека підприємства в умовах війни: цілі, пріоритети й шляхи забезпечення. *Галицький економічний вісник, Тернопіль*. 2024. Том 91. № 6. С. 111–122. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.06.111.
2. Glushko, A.D. (2012). Otsinka efektyvnosti derzhavnoi rehuliatornoї polityky u sferi vnutrishnoi torhivli v Ukraini [An estimation of efficiency of state regulatory policy is in the field of domestic trade in Ukraine]. *Economy and region*, 6(37), 82–89.
3. Глушко А.Д. Деретуляція бізнес-середовища в Україні в умовах воєнного стану. Економічна безпека: держава, регіон, підприємство: Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 29 вересня 2022 р. Полтава: НУПП, 2022. С. 24–27.
4. ISO 31000:2018. Risk management – Guidelines. URL: <https://www.iso.org/ru/standard/65694.html>.
5. Enterprise Risk Management. URL: <https://www.coso.org/guidance-erm>.
6. Онищенко С.В., Глушко А.Д. Регуляторні інструменти підтримки та відновлення національної економіки України. Академічна й університетська наука: результати та перспективи: XV Міжнародна науково-практична конференція, 02 грудня 2022 р. Полтава: НУПП, 2022. С. 43–45.
7. Buriak A., Masliy O. Strategic foundations of security-oriented international space: economic, informational and ecological dimensions. *Економіка і регіон*. 2024. №1 (92). С. 281–287. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2024.1\(92\).3341](https://doi.org/10.26906/EiR.2024.1(92).3341)
8. Varnalii, Z., Bondarenko, S. (2023). Financial security of Ukrainian enterprises during the war and post-war period. *University Economic Bulletin*, 18 (1), 106-113.